

2013

*GÜVENLİ ANNELİK
EĞİTİM VE DANIŞMANLIK PROGRAMI
2013 ÇALIŞMA RAPORU*

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı, 2013

Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Programı, 2013 ÇALIŞMA RAPORU

TAP VAKFI GÜVENLİ ANNELİK ALANINDA NELER YAPIYOR?

Anne ve çocuk ölümlerini azaltmak, anne sağlığını iyileştirmek Sağlık Bakanlığı tarafından hizmet politikaları ile desteklenen ulusal bir hedeftir. Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı, güvenli annelik uygulamalarıyla anne ve bebek ölümlerini önleme misyonunu desteklemektedir.

Vakfın geliştirdiği projeler iki temel amaca odaklanmaktadır:

1. Güvenli Annelik Konusunda Toplumsal Duyarlılığı ve Bilinci Yükseltmek: Bu kapsamda anne adaylarının doğum öncesi, doğum ve loğusalık döneminin önem ve risklerini fark etmesi hedefliyor; iletişim kampanyaları, topluma dayalı hizmet modeli ve güvenli anneliğe duyarlı sivil toplum kuruluşları ağı oluşturularak çalışmalarını sürdürülüyor.

2. Sağlık Hizmetlerinde Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Bileşenini Güçlendirmek: Bu kapsamda vakıf, çeşitli illerde il sağlık müdürlükleri, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak ebe, hemşire ve aile hekimlerine yönelik hizmet içi programlar düzenliyor. Kurumlarda gebe, loğusa ve ailelerine yönelik eğitim ve danışmanlık hizmetlerini destekliyor. Hizmeti veren sağlık personeli için eğitim ve danışmanlık rehberi, posterler, resimli atlaslar, modeller, maketlerden oluşan eğitim materyali sağlıyor. Başvuran gebe ve loğusaların yararlanacağı broşürler oluşturuyor.

Türkiye Aile Planlaması Vakfı tarafından yürütülen “*Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Programı*” illerde sağlık yöneticileri ve yerel yönetimlerle işbirliğinde sağlık personelinin güvenli annelik hizmetleri konusunda eğitilmesini sağlarken bir yandan da gebe ve loğusalarla yakınlarını bilgilendiriyor.

Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Programı

Güvenli annelik hizmetleri ağırlıklı olarak koruyucu sağlık hizmetlerini içerir ve gebe, loğusa ve ailenin kendi kendisini yönetmesini, evde bakımını öngörür. Sağlık personeli kadın ve ailesi ile etkin iletişim kurarak sağlık kurumuna duyulan güveni geliştirir, eğitim ve danışmanlık hizmetleriyle gebe ve ailesini bilinçlendirerek, kadının kendi bakımını yönetebilmesini, düzenli kontrollere gelmesini sağlar. Böylece riskler erken dönemde fark edilerek, önlem alınması sağlanır.

TAP Vakfı Güvenli Annelik Programı orta ve düşük gelir düzeyinde, eğitim düzeyleri düşük, iş yaşamına katılımları sınırlı, doğurganlığı yüksek ve kamu sağlık hizmetlerini kullanan kadınların gebelik konusunda bilinç düzeyini ve öz bakım becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle birinci ve ikinci basamak sağlık hizmet birimlerinde çalışan hekim, ebe ve hemşireler programın ulaşmayı hedeflediği sağlık hizmet sunucularıdır. Sağlık sistemi içindeki yöneticiler, kamu görevlileri, sivil toplum kuruluşu yöneticisi, çalışanları ve yerel medya temsilcileri, uygulama süresinde iletişim içinde çalışılan gruplardır.

Geniş bir uzman grubu tarafından geliştirilen ve Sağlık Bakanlığı'nca son şekli verilen eğitim modülleri, sağlık personeline yönelik üreme sağlığı hizmet içi eğitimlerine entegre edilmekte, iller bazında İl Sağlık Müdürlükleri işbirliği ile hizmet birimlerine ulaşılmaktadır. Birinci ve ikinci basamak sağlık merkezlerinde gebe ve loğusalara sunulan sağlık hizmetlerinde eğitim ve danışmanlık boyutunun desteklenmesi ve sonuçta hizmet kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Programı Uygulayan İller - Yenilikler

GÜVENLİ ANNELİK SEMİNER PROGRAMI

Doğumsonu Cinsel Yaşam ve Gebeliği Önleyici Yöntemler

Doğumsonu Komplikasyonlar ve Doğumsonu Bakım

Riskli Gebelikler ve Gebelik Testleri

Kadın-/ergen üreme sağlığı yasal süreçleri

Hizmet sunucu ve hizmet alan ilişkisi/iletişimi

2004-2013 yılları arasında TAP Vakfı Güvenli Annelik Programı on dört ili (İstanbul, İzmir, Trabzon, Ordu, Rize, Gümüşhane, Mardin, Düzce, Şanlıurfa, Diyarbakır, Edirne, Eskişehir, Bursa, Van) kapsamıştır. 2012 yılı içinde *Van, Eskişehir, Bursa ve Edirne* illeri ile çalışmaya başlanmıştır.

Sürdürülebilirlik ve Mevcut Durum Bilgileri

- “Güvenli Annelik Seminer Programı”

TAP Vakfı, Güvenli Annelik Programı kapsamında hekim-hemşire ve ebelere yönelik bir seminer programı başlatmaktadır. Programda başlıkları paylaşılan konular hafta sonu seminerleri (ildeki çalışma düzenine göre değişiklik yapılabilir) şeklinde düzenlenecektir. Seçilen ½ günlük çalışmalar 50-70 kişilik gruplarla gerçekleştirilecektir.

Sağlık personelinin gelen talep/istek doğrultusunda seminer paketi geliştirdik. Pakette; sağlık hizmet sunucularına verilmek üzere bilgi notları, lohusalar-gebelere için broşür hazırladık.

Seminerlerin her biri 2-3 saatten oluşup, alanında uzmanlar tarafından aktarılacaktır. Kurumunuzdaki ve ilinizdeki sağlık personelinin (hekim-ebe-hemşire) katılımına yönelik planlayacağınız toplantıların lojistik giderleri vakıf tarafından desteklenecektir. Program 2014 yılında illerin talepleri doğrultusunda uygulanacaktır.

Konular:

- **Doğumsonu Cinsel Yaşam ve Gebeliği Önleyici Yöntemler**

Dr. Güneş Tomruk, Eylem Karakaya

Doğum sonrası cinsel yaşama başlama zamanı, oluşabilecek cinsel sorunlar ve öneriler, doğum sonrası emzirme ve kullanılacak gebeliği önleyici yöntemler konuları tartışılıyor.

Süre: 3 saat

- **Doğumsonu Komplikasyonlar ve Doğumsonu Bakım**

Prof. Dr. Anahit Coşkun

Anne ölümlerinin %60'ı doğumsonu kanamalarından dolayı gerçekleşmektedir. Doğumsonu oluşan komplikasyonların nedenleri, nasıl önlenebileceği, doğumsonu dönemde kadına bakımda dikkat edilmesi gerekenler tartışılıyor.

Süre: 3 saat

- **Riskli Gebelikler ve Gebelik Testleri**

Prof. Dr. Mithat Erenus

Erken yaş, ileri yaş gebelikleri ve riskleri; ilerleyen teknoloji ile birlikte kabul gören ve rutine giren gebelik testler nelerdir, ne zamanlar yapılır?

Süre: 3 saat

- **Kadın-/ergen üreme sağlığı yasal süreçleri**

Av. Dr. Gürkan Sert

Üreme sağlığını ilgilendiren yasalar nelerdir? Gebelik, gebelik sonlandırma, taciz ve tacavüz gibi konularda yetişkin kadına ve ergene yönelik yasal düzenlemeler ve sağlık personelinin uygulamadaki rolü nedir? Hasta hakları ve sağlık çalışanları haklarından ne kadar haberdarız?

Süre: 3 saat

- **Hizmet sunucu ve hizmet alan ilişkisi/iletişimi**

Kadir Akbulut

Sağlık sistemindeki değişiklikler ve çalışma şartlarının zorluğu ile sağlık personelinin yaşadığı stres ve iletişim sorunları karşısında neler yapılabilir? Hizmet alanla dialog kurma, kendini ifade etme becerisi nasıl geliştirilir?

Süre: 3 saat

• “Güvenli Annelik Filmi”

“Güvenli Annelik Programı” doğrultusunda Aile Sağlığı Merkezi salonlarında gösterilmek amacıyla hazırlanan tanıtıcı mini filmler ortaklık yapılan illere dağıtıldı. 250 adet Trabzona, 250 adet Ordu’ya 200 adet Rize’ye, 250 adet Van’a, 120 adet Edirne’ye gönderildi.

TAP Vakfı’nın Güvenli Annelik programına ait beş eğitim modülünü kapsayacak şekilde, 5 setten oluşan, her biri 60-90 sn. uzunluğunda 13 mini film üretildi. Filmler fotoğraflar ve TAP Vakfı tarafından hazırlanmış mesajlardan oluşmaktadır.

• Materyal desteği yapılan iller

Trabzon iline; 2 bin gebelik broşürü, 2 bin lohusalık broşürü, 2 bin doğumsonu cinsel yaşam broşürü verildi. Beşikdüzü Merkez Sağlık Ocağı’na 300 bebek bakım broşürü, 500 lohusalık bakım broşürü, 500 gebelik bakım broşürü verildi.

Van iline; 10 bin gebelik bakım broşürü, 10 bin Lohusalık broşürü, 10 bin bebek bakım broşürü, 10 bin doğumsonu cinsel yaşam broşürü, 60 Güvenli Annelik Eğitim Seti, 60 Güvenli Annelik Atlası verildi.

İzmir Bergama Devlet Hastanesi'ne; bin lohusalık broşürü, bin gebelik broşürü, bin bebek bakım broşürü, 1Güvenli Annelik Eğitim Seti, 1 Güvenli Annelik Atlası verildi.

Ordu'ya 1600 lohusalık broşürü, 1500 bebek bakımı broşürü, 2250 gebelik bakım broşürü verildi.

Sarıyer Belediyesi'ne 25 Güvenli Annelik Atlası, 1500 gebelik bakım broşürü, 1500 Lohusalık bakım broşürü, 1500 bebek bakım broşürü, 1000 doğumsonu cinsel yaşam broşürü verildi.

Manisa Özel Akhisar Hastanesine 500 gebelik broşürü, 500 lohusalık broşürü, 500 bebek bakım broşürü, 250 Doğumsonu cinsel yaşam broşürü gönderildi.

Sağlık Bakanlığının kararı ile ikinci basamak sağlık merkezleri ve Toplum Sağlığı Merkezlerinde "gebe okulları" açılmaya başlandı. Açılan gebe okullarına Güvenli Annelik malzeme desteği yapıldı.

İstanbul Fatih Sultan Mehmet Hastanesi'ne; 200 adet gebelik, 200 adet lohusalık, 200 adet bebek, 200 adet DSCY, 200 adet gebeliği önleyici yöntemler broşürü verildi.

İstanbul Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi Doğumhanesi'ne; 1 Güvenli Annelik Atlası, 1 uterus seti, 180 gebelik, 180 lohusalık bakımı, 125 bebek bakımı verildi.

VAN Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Programı, İl Halk Sağlığı Müdürlüğü

2013 yılında Van Halk Sağlığı Müdürlüğü işbirliğinde Emzirme ve Anne Sütü eğitimleri yapıldı. Birinci basamak sağlık personellerine yönelik yapılan eğitimlere 120 kişi katıldı. Eğitimde anne sütü ve emzirme konuları teorik olarak anlatıldı ve sağlık personellerinin emzirme danışmanlığını uygulaması sağlandı.

EDİRNE Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Programı,

Edirne’de 2012 yılı içinde başlayan Güvenli Annelik Eğitim/danışmanlık Programı Keşan merkezli devam ediyor. Edirne de tüm toplum sağlığı merkezlerinde “gebe eğitim odaları”nın oluşturulması kararı üzerine Keşan ilçe sağlık müdürlüğü vakıfdan Güvenli Annelik Eğitim/danışmanlık Programı’nın eğitimini talep etti.

İl halk sağlığı müdürlüğünün onaylaması sonunda 18-19 Nisan 2013 de iki günlük eğitim 25 katılımcıyla yapıldı. Eğitime Keşan Toplum Sağlığı Merkezi (12 kişi), İpsala Toplum Sağlığı Merkezi (3 kişi), Uzunköprü Toplum Sağlığı Merkezi (4 kişi), Enez Toplum Sağlığı Merkezi (2 kişi), 2 nolu ASM, 4 nolu ASM, Çamlıca ASM ve 5 nolu ASM’den katılım sağlandı.

Çalışmada Güvenli Annelik Eğitim/danışmanlık Programı’nın tanıtımı, eğitimde izlenen yol ve yaklaşım paylaşıldı. 18-19 Nisan 2013 de 25 sağlık çalışanına Güvenli Annelik Eğitim/danışmanlık programı için eğitim verildi. Eğitim alan toplum sağlığı merkezleri eğitim odaları oluşturdular ve eğitimleri uygulamaya başladılar.

VAN-ERCİŞ GÜVENLİ ANNELİK SAHA ÇALIŞMASI

“Deprem Sonrası Van ve Erciş’te Güvenli Anneliğin Güçlendirilmesi (*Empowerment of Safe Motherhood in Van and Erciş Following the Earthquake*)” isimli projeye Merck Sharp Dohme İlaçları Ltd. Şti. (MERC) sponsor olmuştur.

Aralık 2012 tarihi itibarıyla Van merkez ve Erciş mahallelerinde sağlık hizmeti almayan gebe ve lohusalara yönelik saha çalışması başlatılmıştır.

Projenin amacı, kadınların doğum öncesi, doğum ve sonrası dönemde kamu sağlık hizmetlerinde yararlanmalarını ve kayıt altına girmelerini sağlamaktır. Bu amaca yönelik araç olarak topluma dayalı hizmet modeli kullanılmıştır.

Van’da sivil toplum kuruluşları aracılığı ile saha çalışanı bulmak amacıyla duyurular yapıldı ve gelen başvurular arasından mülakat yöntemi ile saha çalışanları adayları belirlendi (27 kişi).

Projede görev alacak olan saha çalışanlarını güvenli annelik, iletişim ve eğitim becerileri açısından bilgi ve beceri kazandırarak halka ilgili konuda bireysel danışmanlık yaparak sağlık hizmet kullanımı için destekleyecek düzeye ulaştırmak amacıyla 25 Aralık 2012 ve 5 Ocak 2013 tarihlerinde eğitim düzenlendi. Eğitime 27 saha çalışanı aday katıldı. Öneriler çerçevesinde 20 saha çalışanı 1 saha koordinatörü, 1 süpervizör ile 10 mahallede çalışma yapıldı.

Yapılan çalışmalarını paylaşmak ve güvenli annelik çerçevesinde farkındalık yaratmak amacıyla 14 Şubat 2013 tarihinde Van Elit World otel’de projenin açılış toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıya; İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Müdürlüğü, Yerel Yönetim, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, muhtarlar, gazeteciler ve saha ekibinden oluşan 120 kişilik bir grup katıldı.

20 set eğitim materyali (eğitim atlası, rahim-plesenta-fetüs maketi, meme maketi) saha çalışanlarının kullanımı için çoğaltıldı. Projede ulaşılan gebe-lohusalara yönelik hazırlanan broşürler (10’ar bin gebelik, lohusalık, bebek bakımı ve doğumsonu cinsel yaşam broşürleri) ilin tamamında dağıtılmak üzere Halk Sağlığı Müdürlüğü’ne gönderildi.

Kent Konseyi Başkanı Ümit Keser işbirliği ile çalışılacak mahallelerin muhtarları ile (16 kişi) 28 Aralık 2012 ve 03 Ocak 2012 de toplantı yapıldı. Muhtarlara çalışma hakkında bilgi verilirken, mahallelerde çalışmanın kolaylaşması, erkek katılımının olması yönünde destek istendi.

Van Merkez ASM'ler ve Erciş ASM çalışanları ile 03-04 Ocak 2013 günü her biri 3 er saat süren dört toplantı gerçekleştirildi. Toplantıya 60 sağlık personeli katıldı.

12-16 Ağustos 2013 de 4 grup çalışmasıyla Emzirme Danışmanlık Eğitimi yapıldı. Eğitime birinci basamak sağlık çalışanları katıldı (112 kişi).

Ev ziyaretlerinde saha çalışanlarına yöneltilen gebeliği önleyici yöntemler, adet sorunları, menopoz dönemi gibi üreme sağlığı ile ilgili konuların saha çalışanları tarafından cevaplanması için 2 günlük tamamlama eğitimi yapıldı.

Saha çalışanı tarafından gebe-lohusalar Aile Sağlığı Merkezlerine yönlendirildikten sonra sağlık personelleri ile iletişime geçildi. Her saha çalışanı çalışma bölgesindeki sağlık çalışanları ile iletişim ve koordinasyon halinde çalışmalarını sürdürdüler.

31 Ekim 2013 de Van'da Valilik, Halk Sağlığı Müdürlüğü, MSD, sivil toplum kuruluşları, sağlık çalışanları, muhtarlar ve basın katılımı ile proje kapanış toplantısı yapıldı. Toplantıya 60 kişi katıldı. Toplantıda projenin sonuçları paylaşıldı. Saha çalışanları deneyimleri aktardılar.

İzlem-değerlendirme çalışmalarının sonuçları

9.908 hane ziyaret edildi. 19.133 kadın, 20 yerel kadından oluşan saha ekibi tarafından Güvenli Anneliğin ve sağlık hizmet kullanımının önemi hakkında bilgilendirildi.

1337 gebe kadın izlendi, bu kadınların doğum öncesi ve doğum sonrası dönemde düzenli sağlık hizmet kullanımını sağlandı.

Projenin saha çalışmaları ile 9 ay da toplam yeni 1.337 gebe ve 608 lohusa bulundu. Gebe ziyaret sayısı 3.633, lohusa ziyaret sayısı 1.003 oldu.

19.133 kadının ev ziyaretleri esnasında kadınların eşleri, babalarından oluşan 5.042 erkeğe ulaşıldı.

172 Sağlık Hizmet Sunucusunu bilgilerini tazelemek, iletişim yeteneklerini güçlendirmek amacıyla Güvenli Annelik Eğitim ve Danışmanlık Eğitim Programına katılımını sağlandı.